

atestare numai în izvoarele scrise, sau mărturiile unor călători străini care au trecut prin țara noastră, în epocile analizate.

S-ar fi putut oferi în această introducere și câteva noțiuni elementare de arhitectură și s-ar fi putut schița, în linii mari, ceea ce aduce nou arhitectura noastră în fiecare epocă constructivă.

Tot în introducere credem că n-ar fi fost lipsit de interes să se remarce efortul statului nostru pentru restaurarea și protejarea monumentelor istorice.

Am remarcat în general aspecte de principiu legate de lucrarea respectivă. S-ar mai putea spune că în partea a doua care abundă în date istorice, descrierea monumentelor cade pe planul doi sau este practic inexistentă, vezi de exemplu mănăstirea Radu Vodă sau mănăstirea Mărcuța, sau biserica Sf. Nicolae Andronești (jud. Dimbovița), biserica Popuți din jud. Botoșani, ctitorie a lui Ștefan cel Mare și multe altele.

Lăsând la o parte întrebarea eronată a unor termeni (biserica romană în loc de romanică, piatră ecarisată în loc de fățuită), a jongleriei cu anumite noțiuni neasimilate cum sînt planul trilobat și treflat sau biserica hală cu trei nave, considerăm că baza părții a doua o constituie o informare superficială,

consultarea unor materiale vechi chiar în descrierea unor monumente mult cercetate și binecunoscute (exemplu Curtea Veche și Curtea Arsă din București, mănăstirile Tismana, Cozia etc.).

În susținerea observațiilor făcute considerăm necesar să dăm câteva exemple:

– Datarea bisericii Sf. Gheorghe Vechi în secolul XVI, este greșită, din vechiul lăcaș nu se mai păstrează nimic, fiind complet refăcut în secolul al XIX-lea.

– Biserica Slobozia, nu este o ctitorie a lui Leon Vodă, ci este o biserică ridicată în 1743 pe locul unei biserici de lemn, ctitorie a domnitorului respectiv.

– Actuala biserică Sf. Spiridon Vechi a fost înălțată de Constantin Mavrocordat, din vechea ctitorie a Floreștilor nemămurind nimic (deci secolul al XVIII-lea nu al XVII-lea).

– Despre interesantul monument care este biserica din Galda de Jos, scris greșit Galada, autorul nu amintește decît că are o valoroasă pictură, afirmînd că este din secolul al XVIII-lea (după ultimele cercetări ea este datată cel mai târziu în secolul al XVII-lea, avînd două straturi de pictură).

– Datarea bisericii parohiale Sf. Voievozi din Blaj, este greșită fiind vorba de 1737, nu 1770, iar pictura bisericii Sf. Împărați din

Tirgoviște nu datează din 1650, lăcașul fiind repictat în 1753. Biserica mănăstirii Strehăia a fost construită de Matei Basarab și nu pe la 1500, de boierii Craiovești.

– Biserica din orașul Ocna Sibiului, despre care se afirmă că a fost zidită de Mihai Viteazul, a fost ridicată cu ajutorul lui Constantin Brîncoveanu pe locul celei de lemn din vremea lui Mihai Viteazul.

– Biserica de lemn din Olănești este originală din satul lui Horea, dar nu a fost construită de acesta (în 1746 el avea cca 15 ani). Autorul s-a gândit probabil la biserica de la Cizer lucrată de Horea.

În afară de cele semnalate mai sus apar greșeli de tipar de felul mănăstirea Bascovele din satul Ursoaicele în loc de Ursoaia, Slugerul Buzirca în loc de Buzinca, Firîș în loc de Finiș și altele, care făceau necesară o erată.

În încheiere credem că *Ghidul-atlas al monumentelor istorice* cu un alt titlu mai puțin angajant, poate constitui un ghid turistic util, dar că problema popularizării monumentelor istorice într-o lucrare de sinteză rămîne deschisă.

IOANA CRISTACHE-PANAIT și
arh. ADRIAN CORVĂTESCU

ȘEDINȚA TRIMESTRIALĂ A COMITETULUI NAȚIONAL ROMÂN ICOMOS

În ziua de 30 ianuarie a. c., a avut loc ședința Comitetului Național Român ICOMOS. La începutul acesteia, prof. arh. Richard Bordenache, președintele Comitetului, a prezentat principalele probleme discutate la adunarea generală ICOMOS de la Paris din noiembrie 1970: inventarierea bunurilor culturale, revizuirea legislației de protecție a acestora, strămutarea monumentelor cerută de obiectivele industriale moderne – soluție extremă. În cadrul acestei ședințe de la Paris a fost acceptată adeziunea României la ICOMOS.

Al doilea punct al ordinii de zi l-a constituit problema revistelor internaționale „Monumentum” și „Bulletin de l'ICOMOS”. S-a hotărît colaborarea la aceste două publicații cu studii asupra problemelor ridicate de restaurările din România și cu scurte informații privind activitatea românească pe linia restaurării monumentelor și cea a Comitetului Național ICOMOS.

Membrii Comitetului au dezbătut apoi posibilitatea organizării unui Colocviu Interna-

țional ICOMOS în România în 1973, pentru care urmează a se primi aprobarea forurilor centrale de partid și de stat. S-au discutat – de principiu – câteva probleme care ar putea constitui temele acestui Colocviu, pornindu-se de la mai multe propuneri. Prof. R. Bordenache, urmînd sugestiile prof. P. Gazzola, președintele ICOMOS, a propus ca temă restaurarea picturilor murale exterioare; arh. V. Bilciurescu, pornind de la unele studii deja existente a sugerat că tema ar putea fi conservarea siturilor urbane. Dacă s-ar alege o asemenea temă ar fi necesare fonduri suplimentare pentru studiul în vederea organizării Colocviului (pînă la viitoarea ședință a Comitetului va fi întocmit un deviz estimativ) dar aceasta ar avea avantajul prezentării unor probleme de mare actualitate.

În urma discuțiilor, s-a hotărît ca, în cazul în care Colocviul va avea loc, tema să fie formulată astfel: *Studii și cercetări privind conservarea și valorificarea centrelor istorice și a siturilor din mediul rural.*

Arh. Șt. Balș a prezentat Comitetului *Proiectul de activitate pentru anul 1971*. Aprobarea în linii mari, proiectul a fost îmbunătățit în urma discuțiilor. Membrii au subliniat lipsa unor sarcini concrete (V. Drăguț, Dana Constantinescu), necesitatea creării unor comisii de lucru pentru rezolvarea punctelor din program privind organizarea documentării, colaborarea cu diferitele foruri locale din județe, educarea publicului prin monumente (V. Drăguț). Aceste comisii urmează a se constitui la ședința din aprilie a Comitetului. În același context, E. Lăzărescu a susținut ideea sprijinirii diferitelor acțiuni locale de protecție a monumentelor și de educare a publicului, prin ele precum și necesitatea difuzării lor.

A fost de asemenea aprobat – în urma completării – *Proiectul de statut al Comitetului Național Român ICOMOS*, proiect inspirat de principalele deziderate ale Statutului general ICOMOS.

TEREZA SINIGALIA

COLOCVIUL PRIVIND CONSERVAREA MONUMENTELOR DE PIATRĂ

În zilele de 22–27 iunie 1970 a avut loc la Veneția un colocviu privind conservarea monumentelor din piatră, organizat sub egida UNESCO, în colaborare cu ICOMOS, ICOM și Centrul internațional de studii pentru conservarea și restaurarea bunurilor culturale.

Ședințele de lucru, foarte bine organizate, au fost ținute într-una din sălile Fundației Cini de pe insula San Giorgio Maggiore, situată în fața Pieței San Marco. Au participat numeroase personalități și specialiști în domeniul conservării monumentelor istorice, printre care René Sneyers, Harold Plenderleith, Castillo Negrete, G. de Angelis d'Ossat S. Z. Lewin, Giorgio Massari, Giorgio Torraca, Piero Gazzola, J. Pochon. Ședințele au fost prezidate de dl. R. Sneyers, secondat de dl. P. Gazzola, iar referatele au fost, în majoritate, deosebit de interesante.

Delegația noastră a întocmit un referat care va fi inclus în materialul final al lucrărilor Colocviului, deoarece nu a mai putut fi înscris pe ordinea de zi, datorită întârzierii cu care am sosit la Veneția. Un exemplar

din referat a fost înaintat și domnului P. Gazzola, președintele ICOMOS.

Lucrările Colocviului s-au desfășurat într-o atmosferă plină de colegialitate și, în urma contactelor stabilite cu diferiți specialiști și a discuțiilor purtate într-o serie de probleme care ne interesau, considerăm că participarea la această reuniune a fost extrem de utilă pentru noi și că este de dorit ca delegații români să participe în mod regulat la viitoarele consfătuiri.

Din referatele Colocviului și din concluziile adoptate în ultima ședință a reieșit necesitatea unei colaborări strînse între arhitecții restauratori, ingineri și specialiștii de laborator, precum și cea a adoptării unei metodologii noi în domeniul conservării monumentelor și în special a celor construite în piatră.

Vom prezenta în rezumat patru dintre rapoartele de bază și, integral, propunerile de concluzii adoptate în cadrul Colocviului.

Domnul P. Gazzola (Italia), președintele ICOMOS, a prezentat referatul cu titlul *Pro-*

blema conservării monumentelor de piatră așa cum se prezintă actualmente pe plan internațional.

La începutul referatului, autorul prezintă stadiul actual al problemei. Sînt enumerate astfel inițiativele UNESCO, ICOMOS și ICOM în această privință, reuniunile ce s-au ținut în acest scop și concluziile care s-au desprins de fiecare dată. (Reuniunile Comitetului internațional ICOM – Copenhaga 1959; Barcelona 1961; Leningrad 1963; Conferința I.I.C. – Roma 1961; Colocviile ICOMOS – Bruxelles 1966 și 1967, cînd s-a constituit un comitet pentru studiul alterării pietrei, prezidat de R. Sneyers; al treilea colocviu ICOMOS, organizat în colaborare cu Centrul de la Roma și ICOM, ținut la Bruxelles în 1968). La conferințele de la Torun (Polonia) din 1966, de la New-Delhi din același an și de la Bologna din 1968, s-au făcut o serie de recomandări pentru continuarea cercetărilor, recunoscîndu-se că nu se pot trage concluzii definitive, privind conservarea pietrei și a monumentelor din piatră.